

Naujienu Antroji Dalis

NR. 876

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienų skeveldros

I.

Kur palaidotas Putinas? — klausia vienas skaitytojas. Kuo ne šalimais dr. Basanavičiaus. Ir kartas nuo karto abudu pasidalija gėlėmis. Seniau Basanavičiaus kapas nesusilaukdavo "dėmesio".

I klausimą, kaip ir kur išliko pagarba V. Kudirkai, negalėčiau atsakyti. Gal kas iš ekskursantų susidomės šia "smulkmena".

II.

Ogi darbo dienos esama, bet "Skeveldras" reikia surinkti. Darbo dienos paminėti čia pakartojama keletas senų minčių:

Prancūzai mėgsta sakyti: — kad žmogus ne darbui sutvertas, matyti iš to, kad bedirbdamas greitai pavargsta.

Anglosaksuose sakoma: — Jei tą darbą gali atlikti ryt, ko stengies šiandien?

Yra ir didžiai praktikuojamas priežodis: — Jei degtinė trukdo darbui, tai mesk darbą.

Juokas juoku, bet Italijos mokslininkai priėjo išvados, kad esama alergijos darbui.

III.

Visokių laiškų pasitaiko, bet vienas mane didžiai sujaudino. Esu kviečiamas finansiskai paraminti Karalių pilies Varšuvoje atstatymo darbus. Matyt, pavardę surado lenkų spaudos prenumeratorių sąrašuos. Tiek to. Bet faktas įdomus: krašto ir užsienio lenkai dažnu atveju dirba ranka rankon. Štai knygų rinkoj pasirodė puošnus albumas "Lenkijos bažnyčios atstatytos ir pastatytos 1945-1965 metų būvyje". Viso... 1000 bažnyčių. Užsienio lenkai, tremtinius įskaitant, savo įnašais pagelbėjo atstatyti apie 600 bažnyčių.

Gal įdomu bus priminti vieno architekto pašnekesį su prof. Kubiliūm. Ans pasijuto užkluptas ir ėmė aiškinti, kad bažnyčių — meno paminklų — Lietuvoje atstatymas priklauso Maskvai. Kodėl? Klausė architektas. Prof. Kubiliūm klimpo giliau. — Maskva, matai, turi daugiau prityrimo šioje srityje....

Konkrečiai buvo kalbama apie šv. Jono bažnyčios atstatymo talką.

IV.

Gal kam įdomu, kiek Lenkijoje gyventojų? Ogi 32 milijonai. Per 20 metų paugo visu trečdaliu.

Gyventojų prieauglius veikia lenkų abipus geležinės uždangos ambiciją ir... apetitą. Jau kard. Wyszinski viešai pareiškė, kad iš Vokietijos atgautoms

sritims reikią naujų 2 vyskupijų. Kiti šaltiniai užsimena ir apie 4-tą kardinolų lenką. Gal kas sakys, o kur trečias? Ogi vienas iš paskutinio paskyrimo amerikiečių kardinolų.

Beje, gal kam įdomu, kuo domisi paskutinio lenkų tremtinių spauda. Ogi... Rumunija, kuri pareiškė siekianti atgauti rusų okupuotas ir įjungtas sritis. Iš straipsnių kyšote kyšo, kad Gomulka susilauktų "nuodėmių" atleidimo, jei pasielgtų kaip Rumunija. "Lwow i Wilno" tebedirgina mūsų poetų kaimynų nervus.

V.

Lietuvių Kunigų Vienybės seimas įvykęs rugpjūčio 23 - 24 New Yorke, Statler Hilton viešbuty, nutarė remti vysk. V. Brizgįo sumanymą įrengti šv. Petro bazilikos kriptojė lietuvišką Aušros Vartų koplyčią, dedikuojant tai Lietuvos kankinių prisiminimui. Pirmos dienos pranešime vysk. V. Brizgys pastebėjo, kad koplyčiai statyti leidimas iš bazilikos vadovybės jau gautas. Koplyčia būtų netoli šv. Petro karsto. Koplyčios ilgis — apie 10 jardų, plotis — apie 5 y., aukštis — apie 5 y. Altoriaus fone — Aušros Vartų mozaikos kopija. Koplyčios planus paruoš lietuviai menininkai. Visos įrengimo išlaidos — apie \$55,000.00.

VI.

Kaip atrodo Maironio tėviškė, galima sužinoti iš "Literatūros ir Meno" str. "Už Raseinių tėka saulė":

Maironio gimtinė. Neseniai čia, prie poeto gimto namo griuvėsių, pastatytas paminklinis akmuo. Pasėta gėlių, pažvyruoti takeliai. Tačiau to dar maža. Kiekvieną vasarą čia atvažiuoja apie 20 — 30 ekskursijų iš įvairių Lietuvos kampečių. Domisi Maironio gimtine. Bėgioja po kaimą, klausinėja, antroj kelio pusėj (naujai pirktoj Mačiulių sodyboj) gyvenantis Doktoravičius jiems papasakoja apie Maironį, ir jie važiuoja atgal. O kodėl toj sodyboj, kur tebėra poeto rankom kastas šulinys, svirtis, kai kurie namų apyvokos daiktai, neskirti jo atminimui kuklaus kambarėlio? Juk čia poetas lankydavosi, praleisdavo atostogas, aplinkiniuose kaimuose dar tebėra vienas kitas senelis, prisimenantis poetą, šnekų ir draugišką su žmonėmis, valgydavusį kartu su visa šeimyna už vieno stalo.

Prie kelio galima būtų įtaisyti rodyklę į poeto gimtinę, į mėgiamą šaltinėlj. Visu tuo ga-

(Nukelta į 2 psl.)

Atlantic City šį šeštadienį įvyksta Miss America rinkimai. Paveikslė matomos dvi merginos įrodo, kad gražuolės gali būti įvairaus ūgio. Kairėje — mažiausia varžybų dalyvė Kathleen Rowley iš Vermonto. Ji yra penkių pėdų ir pusės colio aukščio. Dešinėje aukščiausia dalyvė — Sharon Evans iš Arkanso — šešių pėdų aukščio.

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

Piūtyje apie pavasario "Sėją"

Antano Rūko paskutinis redaguotas laikraštis buvo "Sėja". Ir dar: Antano Rūko suredaguotu 1966 metų 2-3 numeriu "Sėja" paskutinį kartą išleista tautinės demokratinės minties laikraščiu.

Antanui Rūkui iš redaktoriaavimo atsisakius, "Sėją" redaguoti ėmėsi trys vyrai — kolegija: Vyt. Bildušas, E. Boreiša, G. J. Lazauskas. Išleidami š. m. pirmą numerį jie "Sėją" paauskštino — pavadino tautinės demokratinės minties žurnalu. Kitaip sakant, — pasišokėta "kultūros laiptais".

Žurnalu pavadintą "Sėją" redaktinė kolegija pradėjo jaunatvės šūkio straipsniu — "Iuvenes dum sumus" — "Kol jauni esame", bet kituose raštuose jaunystės mažoka. Vyrauja pagarba senatvei: — išspausdintos kelios pakasynų ar pagerbimuose pasakytos kalbos (vadinas, nenaujas "produktas").

Koks bebūtų buvęs redaktorius Antanas Rūkas—vieniems atrodė geras, kitiems nevisai geras. — bet jis, kaip laikraštinninkas, buvo iš kitų išsiskirias savitai naujais mintijimais, savo sugebėjimais kitų mintis rimtai ar pajuokaujant perkrautinėti. Antano Rūko redaguota "Sėja" buvo gyva, įdomi.

Mirties dalgis šienauja. Nė

metams nepraėjus, kai Antanas Rūkas atsisakė "Sėjos" redaktoriaavimo, su juo atsiveikino visai. Jis mirė ir pelenai padėti Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Antaną Rūką pakeitusiems redaktoriams buvo nesunku "Sėjos" laikraštį žurnalu pavadinti, bet tikrai "Sėją" žurnalu padaryti dar jiems reiks pasitempti.

"Susivienijimas" kapinėse

Dabar neretas reiškinys: atsiranda geradarių, kurie mirusį lietuvį, per keliasdešimt metų religinės praktikos neatlikinėjusį, imasi palaidoti su religinėmis apeigomis, žinoma, pašventintose kapinėse.

Skatinamas nevien pomirtinis "susivienijimas" katalikinėse kapinėse "su Dievu susitaikant", bet raginami ir gyvieji "vienytis".

"Sėjos" naujieji redaktoriai išspausdino nenaujus, jau J. Kardelio redaguojamoje "Nepriklausomoje Lietuvoje" išspausdintus, S. Paulausko siūlymus lietuvių susivienijimams susivienyti. Tiesiog piktai šališkai S. Paulauskas žvelgia į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje (SLA) ir nepagrįstai aukština katalikiškąjį susivienijimą (pvz., S. Paulauskas priekaištauja SLA centrai dėl algų, bet

(Nukelta į 2 psl.)

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

(Atkelta iš 1-uo psl.)

neužsimena, jog katalikiškasis susivienijimas moka algas).

Dr. Vincas Kudirka buvo drąsus pats pirmasis iškeldamas davatkų pragaištīgumą lietuvių tautai, iškėlė jis ir tai, jog Romos "papa" nesiteikė lietuvius užjausti ar užtarti dėl Kražių skerdynių, — o šių dienų varpininkai, besivadina Dr. Vinco Kudirkos pasekėjais, ragina su davatkomis vienytis.

Ką užsitarnauja tariamosios vienybės agitatoriai ir jos "demonstruotojai" liberalai? Ką nusipelno liberalai ar laisvamaniai "susivieniję" arba "suvienyti" šv. Kazimiero kapinėse?

Atsakymus duos peržvelgiami gyvenimo patirties ir spaudoje aprašyti pavyzdžiai.

Sustojome Chicagos šv. Kazimiero kapinėse prie vieno Lietuvoje buvusio žymaus vyro kapo. Nuo studentavimo jis religinės praktikos neatlikinėjo. Neretai savo raštuose kunigus pašiepėdavo dėl pasninkų ar kitokių "dšios išganymo" prasimanymų. Mirė staigiai: nei vaškinė žvakė neuždegtą ir nei kryžius į numirėlio rankas neįspraustas. Atsirado "geradarių", kurie padarė paslaugą ir minimas žmogus palaidotas pašventintose kapinėse. (Ir jis nėra toks vienintelis).

Gerbiame žymų žmogų, gerbiame jo geras tautai atliktas darbus — lankome jo kapą. Slenka pro šalį kitas kapų lankytojų būrelis. Viena asmenybė ištiesė ranką link kapo, prie kurio mes stovime, ir su paniekat aria:

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 psl.)

lėtų pasirūpinti ir vietos kraštyrininkai, mokiniai. Dabar daug kas paliekama atsilitikinei iniciatyvai.

VII.

Iš okupuotos Lietuvos spaudos:

"Dabar tarybinės moterys kaime turi žymiai geresnį gyvenimą, nes vyrus pavaduoja mašinos."

Vienas gyvenimo anapus geležinės uždangos stebėtojas praneša: — Okupuotų kraštų gyventojams sekasi žymiai geriau, jie sakosi visko turį gana ligi ausų...

VIII.

Anądien eina Sniečkus Gedimino aikštė ir mato bevažiutojantį Paleckį. Visas apdraskytas. Ir sako Sniečkus: "Kaip tu atrodai?" "O kas?" — klausia Paleckis. Sniečkus: "Važiuoju kuo greičiau namo". "Kad aš važiuoju iš namų", — teisinasi Paleckis. Ir supyksta Sniečkus: — "Bent batus pasikeistum, juk vienas rudas, vienas juodas!" Ir Paleckis visame savo bejėgiškume sakosi: — Ir kas iš to? Kaip pasikeisti batus, jei ir namuos liko vienas batus rudas ir vienas juodas..."

J. Cicėnas

— Čia bedievis palaidotas...

Naujoviški apaštalautojai

Iš kazimierinių kapinių grįžę dar kartą perverskime "Chicago Daily News" šios vasaros vieną numerį.

Olandijon suvažiavo keliasdešimt pažangiųjų vyskupų ir seimavojo prieš popiežiaus diktatūrą bažnyčios ir kunigų reikalus sprendžiant. Olandijoj esą apie penki tūkstančiai katalikų kunigų ar vyskupų (bendrai — "dvasios vadų"), kurie labai nusistatę prieš Vatikaną esamą diktatūrinę "valdžią" ir kurie tą savo nusistatymą nevengia aiškinti "tikintiesiems".

Beveik tuo pačiu laiku, kai "Chicago Daily News" aprašinėjo Olandijoj buvusius katalikų kunigų ir vyskupų maištinių posėdžius, "Draugas" (liepos 10 d.) išspausdino kun. L. Jankaus korespondenciją apie "Trijų provincijų lietuvių kunigų suvažiavimą".

Pagal kunigą Jankų, Bostono klebonas A. Baltrashunas skundėsi, kad tarp ganytojo ir ganomųjų atstumas nuolat didėja... Kun. V. Puidokas, Westfield, Mass., skundėsi, kad ne tik tarpe tikinčiųjų, bet ir tarp teologų susvyravo tikėjimo pagrindai, kad kai kieno net abejojama, pvz., nuodėmės buvimu ar senu jos supratimu...

Kai pati kunigija jau žiūri tarp jų ir tarp ganomųjų avelių atstumo didėjimą, — ką daro kai kurie mūsų liberalinės spaudos bendradarbiai?

Liberalų spaudoje įrodinėjama, jog bažnyčios vadovybė "gerbia ir ieško bendravimo su kitomis religijomis", jėzuitų ar pranciškonų spauda taipinanti ir nekatalikų raštus, — tad pulkim į jų glėbį ir "susivienikime"; arba — pranciškonų leidžiamų "Aidų" neprenumeruoti (dar, tur būt, nereikia "dšios išganymo" negauti?) esą, — reikia būti gerokai lietuviškai puslankiniu. "Apaštalautojai", tariamieji liberalai, panaudodami laisvąją spaudą, jau net mums perša mintį, jog turime džiaugtis, kad "Šiluvos" koplyčioje nors kampelis skirtas "Aušros Vartams". O jau "Dainava", kuri katalikų vadų įsteigta siekiant jaunimą atitraukti nuo skautavimo (tariant skautiją esant nepakankamai sudavatkintą), kai kurių korespondentų liberalų spaudoje daug daugiau garbinama negu katalikinėje laikraštijoje.

Bendruomenėje kunigų ir taip esą perdaug

Labai keistas spaudai rašančio žmogaus balsas šiame dienraštyje: — jis renkās aukas iš Romos vieną kunigą atskraidinti į būsimą Liet. Bendruomenės seimą. Kodėl? Ar kunigija pati nebesugeba aukų prisirinkti? Manytina, jog sugeba, nes "Šiluvos" koplyčiai priaukoti daugiau negu reikėjo.

Pagaliau pažvelgtina, kas pačių kunigų sakoma apie kunigus bendruomenėje. Gerų katalikų leidžiamas ir redaguojamas

"Lietuvių Dienų" žurnalas išspausdino kun. L. Jankaus raštą. Kunigas sakosi, jog į Liet. Bendruomenės tarybą buvęs išrinktas per nesusipratimą. Pažodžiui kun. Jankus aiškina:

"Man buvo įkalbinėjama, kad IV-je Taryboje nebuvo nė vieno kunigo ir, kad bent V-je Taryboje turėtų būti kunigas. Sutikau kandidatuoti ir buvau išrinktas. Tik po rinkimų pastebėjau, kad Tarybon buvo išrinkti net keli kunigai. Visiems žinoma, kad Lietuvių Bendruomenės vadovybė Brazilijoje, Italijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje ir kitur kur turi pernelyg didelį kunigų skaičių. Tai nepatinka pasauliečiams ir tai turėtų būti vengiama bent JAV-se. Deja, V-toji Taryba to neišvengė. Manau, kad Bendruomenė visai gali apsieiti be kunigų, nes pastarieji gali atlikti Bendruomenės darbus ir nebūdami vadovybėje".

Taigi, kunigui Jankui atrodė, jog bendruomenė gali apsieiti be kunigų, o "nebažnytnis" žmogus šaukiasi aukų kunigui net iš Romos bendruomenės "seiman" į Ameriką atskraidinti!

Kadaise Br. Raila ragino liberalus vienyti, steigti liberalų uniją. Įrodinėjo, jog nesusivieniję liberalai paskęs klerikalų jūroje. Šiandien dar nėra visi liberalai, pagal Br. Railos pranašystę, išskendę, bet daug jų, lyg pavasario sniegas, putomis virsta, eizėja.

Lyg neberekalingas maurus

Spaudai dar nenustojus kartoti kažkieno sukombinuotą naujieną, jog poetas B. Brazdžionis atsisakė betkokių pagerbtuvių, išdygo nauja autentiška žinia: poetas sutiko perredaguoti raštus, o sudarytas komitetas išleis. Kitaip sakant, poetas pagerbtuvių neatsisakė, bet pasirinko, sakytume, jam atrodantį patį kultūringiausią gimtadienio 60 metų sukaktuvių atžymėjimą.

Poezijos rinkinei leisti komitete yra poeto darbovietės bendradarbių, ateitininkų idė-

jos draugų ir vienas kitas pašalietis — "satelitas".

Leidykla, kurioje poetas B. Brazdžionis dirba, viename savo laikraštėje išspausdino komiteto kvietimą jubilato poeto rinktinę prenumeruoti, duoda ten ir kitokios informacijos. Brazdžionio rinkinei leisti komiteto vicepirmininku esąs Br. Raila, jis jau ir \$25 įmokėjęs. Kitame to pat laikraščio lape išspausdinta Bronio Railos pašaipa: esą, ir jis (lyg sekdamas Brazdžionį) rengias savo raštų antrąją laidą "Barbaras rėkia". Knygą leisias "Janulaičių klubas" — B. R. žmonos giminės. ("Janulaičių klubas" Bronys Raila aprašė "Dirvoje" spausdintųjų psichedelinių simfonijų įžangoje).

Bronys Raila davė savo gerą vardą, kurio jis katalikų tarpe neturi, gero kataliko B. Brazdžionio raštams leisti, davė ir pinigų, bet tuojau pat gavo atlyginimą: maurus savo atliko — gali eiti barbaru rėkdamas. Esi drungnas — turi būti išspiautas.

Sužvėrėję ir sugyvilėję "vandalai" naikina medžius

Naktį į trečiadienį "vandalai" nupiaustė 41 medį, kurie prieš 5 metus buvo susodinti naujame parkelyje prie piknikų aikštės Milier Meadow miškų saugonėje Chica. vakarinia me priemiestyje Maywoode prie 1 Avenue ir Roosevelt road. Medeliai jau buvo išaugę iki 30 pėdų aukščio, dabar beliko 4 pėdų aukštumo stuobreliai. Apskaičiuojama, kad nuostolių padaryta apie 10 tūkstančių dolerių. Dabar kaštuos po \$100 arba \$4,100 kol visi 41 medeliai bus vėl atsodinti. Ir kokia garantija, kad "vandalai" vėl nenukapos?

Apskrities tarybos pirm. Ogilvie, kurs yra ir miškų saugonių komisijos pirmininkas, žada reikalauti, kad kai kuriose saugonėse būtų paskirti nuolatiniai sargai.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

Package Express & Travel Agency, Inc.

AFFILIATED WITH PODAROGIFTS, INC.

PRIIMA UŽSAKYMUS BUTAMS SOVIETŲ SAJUNGOJE

MES TAIP PAT PRIIMAME UŽSAKYMUS SOVIETISKIEMS AUTOMOBILIAMS, SKALBIAMOMS MAŠINOMS, SIUVAMOMS MAŠINOMS, TELEVIZIJOS APARATAMS, RADIO PRIIMTUVAMS, PRODUKTAMS IR T. T.

Reikalaukite nemokamą KATALOGŲ mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

MAIN OFFICE:

Package Express & Travel Agency, Inc.

1530 Bedford Ave., Brooklyn, New York 11216

Tel. 467-5522

INTELIGENTIŠKI KENKĖJAI

Tam tikra informacija mus nustebino. Ar tai galima? O gal tai yra spaudos "antis"? Bet ne. Kalbėta ne apie antis, bet apie žiurkes. Pietų Amerikos miestuose jų priviso begalės. Nemalonumai ir dideli nuostoliai. Tačiau ne tas iššaukė mūsų nustebimą. Gautų žinių įdomiausia vieta yra ta, kur kalbama, kad gatvė keliaujanti žiurkė prie gatvių sankryžos pamatė raudoną šviesą ir, kaip pridera inteligentiškam sutvėrimui, sustojo. O kai įsijungė žalia šviesa, ji numaršavo toliau. Mat, kaip žiurkės respektuoja gatvių judėjimo kodekso nuostatus.

Literatūra duoda daug pavyzdžių apie žiurkių giminės nepaprastą inteligentiškumą. Sandėliuose, kur guli įvairios maisto atsargos, žiurkės renkasi pačias geriausias. Kitas eksperimentas kalba apie tai, kad gardus sirupas buvo buteliuose. Žiurkė kombinavo visokiais būdais, kaip prie to skanėsto prieiti. Pagaliau nusprendė, kad geriausia yra į butelį įkišti ploną uodegą ir paskui nuo jos sirupą nulažyti.

Žiurkės inteligencija — tai viena jos ypatybė. Kita mums yra labiausiai pavojinga, tai patelių nepaprastas vaisingumas. Per metus jos dešimtį kartų gimdo, kiekvieną kartą po dešimtį žiurkučių. Iš vienos žiurkių poros per 3 metus gali išgauti 350 milijonų. Tai jau tikra ryškštė! Paaugusi žiurkė per metus suėda 25 kg. maisto ir dar daugiau sugadina.

Garsios yra žiurkių masinės iškylos. Kelyje jos naikina visokius pasėlius ir su savim neša įvairias ligas. Iš senų laikų jos vadinamos "apkėtimais" (šiltinės, dezinterijos, tularemijos ir kt.) Skaičiuojama, kad žiurkės yra kaltos dėl nuvarimo į kapus didesnio žmonių skaičiaus, negu tai padarė visi karai per 1,000 metų.

Pasaulinės sveikatos ir mitybos organizacijos paduoda daug skaičių, kalbančių apie tos problemos rimtumą. Dėl ovadų ir graužikų žalingo veikimo, taip pat gamtos katastrofų kas metai nustoja 65 milijonų tonų grūdų. Žiurkių giminė čia užima aukštą vietą. Pavyzdžiui, Prancūzijoje buvo apytikriai suskaičiuotos žiurkės ir pasirodė, kad jų tenai yra apie 50 milijonų. Jų padaromi metiniai nuostoliai siekia vieną milijardą frankų. Suvenytose Amerikos Valstybėse tie nuostoliai siekia 200 milijonų dolerių. Ir taip yra bene kiekviename krašte, nuo tūkstančių metų.

Praeityje prieš tą ryškštę buvo naudojamos įvairios kovos priemonės. Savotišką metodą naudojo prancūzų vyskupas Autun, mesdamas žiurkėms prakeikimą. Kiti naudojo labiau realias kovos formas. Frankfurto miesto tėvai leisdayo žydams apsigyventi su sąlyga, kad jie mokės mokesčius. Tik kokius? Šiuo atveju tie mokesčiai buvo tokie: turėjo pristatyti penkis

tūkstančius žiurkių uodegų. Šeksopyro laikais Anglijoje buvo įsteigta žiurkėms gaudyti profesinė sąjunga. Indonezijoje jaunavedžiai negali būti sutuokti, jei nepristato 25 žiurkių uodegų.

Ir ką davė tie keisti įsakymai bei metodai? Tikrumoje nieko, arba nedaug. Prie tokio nepaprasto veislingumo žiurkėms kol kas pavojus negresia. Ekspertai sako, kad net 95% žiurkių likvidavimas negali to klausimo išrišti, nes išlikę gyvūnai turėtų tokias geras sąlygas, jog žmonės nepastebėtų, kur išauga naujos žiurkių kartos ir jų skaičiai būtų didesni, negu buvo prieš "totalinį karą".

Išnaikinti visus iki paskutinio patino arba patelės yra grynai utopija. Atskirose pasaulio dalyse ir atskiruose kraštuose prieš žiurkes naudojamos įvairios priemonės ir formos. Tačiau toje srityje nėra bendro susitarimo. Kas iš to, jei kurioje valstybėje bus paskelbtas totalinis karas kenkėjams? Žiurkės — kur žmonės padės ginklus — tenai greit atsikraustys, turėdamos gerą "uoslę", kur jom yra palankios aplinkybės. Ir vėl ryškštė!

Neseniai Pasaulio sveikatos komisija kreipėsi į visus kraštus, kviesdama kovoti su žiurkėmis. Proklamuota prieš tuos graužikus vienų metų kova. Deratizacija traktuojama kaip svarbus kovos elementas, žmogaus mitybos dalykų apsaugojimui. Tada yra svarbu ypač Azijos ir Afrikos kraštams. Visi graužikai ir ovadai — kenkėjai tenai pridažo labai didelių nuostolių. Kinijoje javų kenkėjai sunaikina 10% surinktų ryžių. Visoje Indijoje dėl tos priežasties nuostoliai yra tokie, kiek maisto visas kraštas sunaudoja per tris savaites. Panašiai yra ir kituose kraštuose, kurie turi rūpesčių dėl gyventojų aprūpinimo svarbiausiais maisto reikmenimis.

Tarp graužikų ir jų grupių ypatingas dėmesys atkreiptinas į žiurkes. Jos yra labiausiai inteligentiškos, kas labai apsunkina su jom kovą. Tada nereikia, kad su nuleistomis rankomis turime žiūrėti, kaip žiurkės siaučia mūsų namuose ir laukuose. Reikia kovoti ir tai konsekventiškai. Turime dėl jų specialius patiekalus, po kurių pagravimo jos "skanesnių" nebereikalau.

Leo Kvečas

TRUMPAS ATSAKYMAS JURGIUI JAŠINSKUI

Man patiko, kad J. Jašinskas stojo ginti Julijų Janonį (Naujienos, 1967.VIII.19), nes ir komunistas užsitarnauja advokato, ypač jei jis neteislingai puolamas. Man J. J. prikiša du dalykus: kad aš Janonio nepripažinęs rašytoju ir kad jį pavadinęs bolševikiniu komunistu. Dėl pirmo aš tik pasakiau, kad jis "nesuspėjo pasidaryti rašytoju". Iš to visiškai neseka, kad jis būtų nepasidaręs, jeigu vos 21 m. teturėdamas nebūtų nu-

sižudęs. Dėl antro — Janonis į komunistų partiją įstojo 1916 m., o įvairioje komunistinėje propagandoje dalyvavo ir anksčiau. Tai, žinoma, smulkmenos, dėl kurių su J. J. nebūtų verta ir ginčytis. Daug svarbiau, kad mirusius mes dažnai mėgstame ginti ir teisinti. J. J. gina Janonį, Krupavičius — S. Nėrį, o Putiną-Mykolaitį beveik visi tiesiog ant šakių kilnoja. Reikia pasakyti, kad ir bolševikai mirusiųjų atžvilgiu daug atlaidesni. Štai šių metų Poezijos pavasaryje įdėta pora gabalų iš A. Mackaus poezijos ir gana objektyvus straipsnis apie jį. O kad taip ir vieni ir kiti parodytume truputį daugiau tolerancijos ir meilės gyviesiems... Būtų ir daina kita...

Pora faktinių klaidų. J. J.

rašo, kad aš galinėjuosi su A. Kučiu dėl Pajaujo straipsnio. Iš tikrųjų, aš galinėjuosi su Kučiu dėl Kučio straipsnio ir Pajaujį tik mažą pastaba prisimenu. Antra, J. J. įrodinėdamas, kad Janonis buvo rašytojas, mini ir Lietuvių poezijos antologiją, kurią suredagavo Brazdžionis. Iš tikrųjų, tą antologiją suredagavo J. Aistis ir A. Vaičiulaitis.

Vincas Trumpa.

Naujienu administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

Jeigu jūs siunčiate vietoj apmokamais munitais siuntinius į U. S. S. R., jums kyla sekantys klausimai:

1. Kas yra GLOBE PARCEL SERVICE, Inc.?
2. Kodėl ta įstaiga privileija tiek daug klientų visose Jungtinėse Valstybėse?
3. Kaip GLOBE PARCEL SERVICE, Inc. padeda savo klientams.

Jūsų žiniai čia yra atsakymai:

1. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra firma pripažinta VNESH-POSYLTORG siusti vietoj apmokamais munitais siuntinius į visas Sovietų Sąjungos vietas.

2. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. teikia savo klientams geriausių ir patikimiausių patarnavimų per paskutinius 37 metus, ko pasekoje firmos klientų skaičius auga iš metų į metus.

3. a. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. supakuoja ir išsiunčia savo klientų siuntinius po 24 valandų nuo priėmimo.

b. Specialiai paruošti tarnautojai, kurie patikrina kiekvieno siuntinio turinį ir nustato apmuitavimą.

c. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. duoda siuntiniams visokias atvejais pilną siuntinio apdraudą.

d. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. pristato pasirašytą pakvitavimą kiekvienam siuntiniui.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra įgaliotas priimti užsakymus Sovietų pagamintoms prekėms: automobiliams, šaldytuvams, televizijos aparatams, rūbams, batams, maistui ir t. t.

Jeigu jūs nebandėte mūsų patarnavimų — įsitikinkite! Aplanokykite, arba susirikiškite su vienu iš mūsų skyrių didesniuose U. S. A. miestuose, (kurie turi didelį pasirinkimą prekių jūsų patogumui) ir jūs turėsite daug naudos iš mūsų patyrimo.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA 19106

Phone 215 — WA 5-3455

SKYRIAI:

PHILADELPHIA, PA. 19123
632 W. Gerard Avenue
WA 5-8878

BALTIMORE 24, MD.
3206 Eastern Avenue
DI 2-2374

SO. BOSTON 27, MASS.
390 West Broadway
AN 8-8764

CHICAGO 32, ILL.
4102 Archer Avenue
FR 6-6399

BRANCH
CHICAGO 22, ILL.
2242 W. Chicago Avenue
BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO 44119
787 E. 185th St.
486-1836

DETROIT 10, MICH.
6460 Michigan Avenue
TA 5-7560

ELIZABETH, N. J.
943 Elizabeth Avenue
201-354-7608

HAMTRAMCK 12, MICH.
11415 Jos-Campau Avenue
365-6350

KANSAS CITY, KANSAS 66102
18 So. Bethany
AT 1-1757

LOS ANGELES 26, CALIF.
3216 Sunset Blvd.
NO 5-9887

VINELAND, N. J.
Parish Hall
West Landis Avenue
609 — 691-8423

MIAMI 37, FLA.
2755 Biscayne Blvd.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS 14, MINN.
217 E. Hennepin St.
FE 2-4908

NEW BRITAIN, CONN. 06051
165 Hartford Avenue
225-3192

OMAHA 7, NEBR.
5524 So. 32nd Street
731-8577

PARMA, OHIO 44134
5432 State Road
749-3033

PITTSBURGH 22, PA.
346 Third Avenue
GR 1-3712

ROCHESTER 21, N. Y.
683 Hudson Avenue
BA 5-5923

NEW YORK, N. Y. 10003
101 First Avenue
OR 4-3930

SAN FRANCISCO 22, CALIF.
1236 — 9th Avenue
LO 4-7981

SEATTLE, WASH. 98103
1512 N. 39th Street
ME 3-1853

SOUTH RIVER, NEW JERSEY
168 Whitehead Ave.
201-257-2113

SPRINGFIELD, MASS.
1840 Main Street,
736-9636, RE 4-8354

TRENTON, N. J.
730 Liberty Street
LY 9-9163

CENTRINE ĮSTAIGA NEW YORKE

220 Park Ave. South

New York, N. Y. 10003

Tel.: 212 — 982-8410

Tautinių šokių švenčių takais

J. Vaičiūnienė

5

Programa vyksta, bet ne tęsiasi neatskiesta nereikalingomis kalbomis, kitokiais intarpais. Pabaigoje, kaip pradžioje, po įspūdingiausio šokio ir himno vadovai, pasiėmę vėliavas, iškilmingu maršu energingai, žvaliai, atsiveikindami iki kito karto, nueina nuo scenos — iš salės. Išeina visuomenės apdovanoti meile, dėmesiu, įvertinimu, dėkingumu, apimėtyti gėlėmis, palikę įspūdį: "Tai ką gali mūsų jaunimas, vadovai". "Gaila, kad taip greit pasibaigė" ... pritaria tuščia, gėlių pribarstyta salė. "Iki pasimatant" ...

Vaikai. Pagal čia pasakytas mažas mintis apie didelius dalykus iš suaugusiųjų šios rūšies švenčių vieningo vaizdo savime iškrinta vaikai. Kodėl? Kuo trumpiausiam tariant, vien dėl to, kad jie vaikai, kad jų fizinė ir dvasinė sąranga — pastatėlis tik statomas, taigi kitoks negu suaugusiųjų. Nei žingsniu, nei judesio koordinacija, nei darbo įtampa, nei išterme, nei nuoseklumu, nei psichologiniu pasireiškimu, orientacija vaikas negali ir neturi derintis prie suaugusiųjų. Bet gali stebėti ir "fotografuoti". O įterpti su savo neva vaikiška programa į suaugusiųjų sustabdo, atmiešia, sugadina vaizdo vieningumą. Jeigu suaugusiems netinka tokia vieta ir aplinka, tai vaikams tuo labiau. Programos dalyvių skaičiui padauginti ar programai pailginti bent iki šiol vaikai nėra buvę reikalingi: būtų pakakę suaugusiųjų, jiems pridėjus porą, trejetą dalykų...

Lietuvybės išlaikyme vaikų į penkerius metus sykį, čia atgrūdimas, lyg kokiai spragai užtaisyti, jeigu ne žalingas, tai nieko nėra pridėjęs nes jiems patiems, nei kitiems. Greičiausiai buvo emigrantinio mošto ar iš pakalnės be atsispyrimo šuolis į neva aukštį.

Tėvai, auklėtojai, vadovai turi tiek progų pasirodyti ir kitiems parodyti nuoseklaus pedagoginio, fizinio, tautinio vaikų auklėjimo vaisius. Beveik virsta tradicija (Čikagoje) vaikų pavasarinės šventės. Tik įdėkime, jas ruošdami, daugiau darbo, rūpesčio, grožio, lietuviškumo. Patogesnėse vietose tam tikromis progomis suruoštos vaikų kūno kultūros, žaidimų, dainų šventės, kaip darydavome Lietuvoje ir daro kituose kulturinguose kraštuose, tikrai atneš daugiau nori-

mos naudos, ir bus visų pasididžiavimas.

Vaikams su savimi ir vyresniaisiais laikytis yra ir šiaip laiko sprindžių. Tik nenužerkime jų į šalį, palikdami vaikus lietuviškai auklėti tefulei televizijai ar gudresniems draugams!

Vaikai, savo trpe, savo šventėse apsiplunksnavę, gausiai papildys ir suaugusiųjų eiles. Bus ir "Dievui žvakelė, ir žmonėms saldumas". Būtų gera, kad šiuo atveju apie vaikus atsilieptų jų metų tiksliausieji svėrėjai, kad ir montesoriškai.

Gražiausioji lietuvaite.

Gražiausios lietuvaite (Miss Lituania) rinkimas mums nebuvo būdingas. Prisiėkėlusi Lietuva į savo didžiasias, rimtasias iškilmes jos, išrinktos, neatsivesdavo. Bet kada - ne - kada jau yra buvusi renkama grožio karalaitė vasarvietėse, baluose atskiram šokiui arba visam vakarui iš čia pat atvykusiųjų...

Dabar apskritai apie "Miss" rinkimus visokio pločio, ilgio, reikšmės mastu niekas to negalėtų peikti, visi labai gerai žinome. Jeigu mums atrodytų, kad mūsų tautinėse didžiosiose šventėse irgi būtina turi viešėti grožio karalaitė, tai pagl mūsų tautosakoj pabrėžiamą lietuvaitei tipingą grožį, nesekiodami paskui svetimam, galime gražiausiąją lietuvaitei išrinkti. Dainoje "Aug mano mergelė pas molinėle, raudoni veideliai kaip obuolėliai, mėlynos akelės kaip vosilkėlės, geltonos kaselės kaip valaknelės". Arba "Oi kam pastojai mergelei kelią iš jaunimėlio einant? Už tai pastojau... "kad ji man graži buvo." — "Josios gražus liemenėlis ir pagirtas razumėlis"... Aistis "O karalaitė buvo šviesiaplaukė, akim kaip linas mėlynom..." Pasakose našlaitė pamotės žiežulos visaip ujama, ir skarmalais aprenpta sužavi savo tikruoju galingu grožiu karalaičius... Ad. Mickevičius eilėraštyje "Vilija mūsų upelių motutė", veikale "Ponas Tadas" ir t. t. iškelia kilnų lietuvaitei grožį...

Nors nei anoji lietuvaite, nei dabartinė už savo grožį nuopelnų neturi, bet jos grožiu, gamtos ir tautos dvasios apspūstu, tautosakoje apsakytu, apdainuotu galime pavaizduoti Tautos grožį, skirtingą nuo kitų tautų. Daug kas lenkiasi ir paviršutiniškam grožiui. Tačiau pilnam Gražiausios lietuvaitei grožiui būtinas proto, valios, moralės, inteligenci-

jos... grožis. Jei norite — Karalaitė Lietuva. Juk ir menininkai — kūrėjai Lietuvą vaizduoja moterimi.

Karalaitė Lietuva ar Gražiausioji lietuvaite tautinėse šventėse, šiuo atveju tautinių šokių, negali ir neprivalo būti apsirengusi kitaip, kaip tik tautiniais puošniais turtingais drabužiais...

Ant, sakysime, Karalaitė Lietuvą nieko rašinėti nedera. Ji kalba pati už save. Nebent būtų jai pritaikytas tinkamas skeptras — ženklas. Užmetama ant jos per pečius plati juosta su parašu "Miss Lituania", svetima kalba, nors ta kalba būtų ir daugumas angelų, yra pavojinga nesąmonė... užmetę slidinėjimas į nuolaidžius pakraščius.

Pakinkymas.

Tokios juostos su bendrinio parašu tarptautiniuose varžybiniuose gražuolių rinkimuose tinka jų tautybei pažymėti. Bet nepateisinama čia, kur Gražiausioji lietuvaite viena, ir savo tautinėje šventėje su kitų tautų gražuolėmis į varžybas neina.

Palydėjimas dainuška "My doll" "Mano lėlė" — apskritai žmogaus vertės įžaidimas. Kieno ir koks būtų išjuokimas, jei su My dall apdainuojama gražiausioji lietuvaite atstovautų tautos grožiui ar nors lietuvaitei tipui?!

Lietuvių kalbos žodyne žodžio lėlė prasmė, turinys išaiškinta taip: "Žmogaus pavidalo žaislas — jų teatras. Nupirkti vaikui lėlytę... Mergaitė kaip l. (labai graži)." Kadangi lėliškas grožis tuštumo, žaislo, lėliško pasigrožėjimo sinonimas, kiekvienai save gerbiančiai, vertinančiai mergeitei, moteriai jos lėlė pavadinimas būdavo įžeidimas. Pavadinimas galėdavo tikėtis už tai stipraus atkirčio, net antausio. Nemanau, kad mūsų buvusios išrinktos gražuolės lietuvaitei tokiu apdainavimu džiaugėsi...

Daugelio tautų išrinktosios gražuolės, kartu ir Miss Amerika, suvažiuosios į pasaulinės gražuolės rinkimus, nemanau, kad būtų palydimos lėlių "epitetais".

Jeigu norime išrinktąją T. šokių šventei Gražiausiąją lietuvaite ar Karalaitę Lietuvą toje šventėje tinkamai pagerbti, tegu mūsų muzikai-ės, parašo maršą, poetai, pagal dabartinį visokios pažangos ir žmogaus vertės iškelimo laiką, apdainuoja "Kur aukščiau ir kilniau", negu Mickevičius ir daugelis kitų... Tegū juos įkvepia Gražina, živilė, Plioterytė, Ona... Vytautienės tarnaitė, Pušėlė, Sibirio lietuvaite, partizanė, jų sesers, motinos... Tegū įkvepia slaptosios mokyklėlės mokytoja... ir čia motina, besielojanti savo vaikų išlikimu savimi, kenčianti dėl savo tautos baisių nelaimių... Tegū įkvepia šimtai tų puikių mergaičių, moterų užpildančių T. šokių sales ir t. t.

Lėles palikome lėlių teatrams, vaikams žaisti, kad, jie likę namie be mamos, neverktų. O grožėtis moterimis lėlėmis, tiems, kurie iš lėlių amžiaus dar neišaugo...

Programos vadovai ir pranešėjai

Vienas atsakingasis techniškasis vadovas turi pagelbininką — vieną ar daugiau, kur reikia ką įspėti, pataisyti, sumegzti.

Labai gražu, taktiška prieš šventę išrinkti ir garbės vadovą, kaip dainų šventėms išsirenkami garbės dirigentai. Yra vertų ir T. š. šventėje tokios vietos — yra beliajų, ivaškienių ir matulaitienių ir t. t.

Programos pranešėjas - ja, jei būtų reikalinga, paruošiama iš dirbančiųjų tautinių šokių gretose ar šiaip lietuviškoje dirvoje gražaus lietuviško tarimo mergaitė arba pora — mergaitė ir vaikas. Juo-

Chicago Amfiteatras skelbia Lietuvų Tautinių Šokių Šventę.
Nuotrauka P. Petručio

Iš II-sios Lietuvos Tautinių Šokių šventės. Žygiuoja Chicagos Ateities tautinių šokių grupė, vadovaujama B. Shoto ir F. Gramontienės.

Nuotrauka P. Petručio

du, būtinai apsirengę tautiniais drabužiais, pasidalindami pasakytą šokio vardą. Jeigu būtų reikalo kviesti iš garsumos pranešėja, įtikinkite ją, kad reikalauja idėja, vaizdo pilnatis, šokėjams "solidarumas" pritarimas jai dėvėti tautiniais drabužiais. Svetimiausias, garbingiausias vaidintojas apsivelka drabužiais to, kurio vaidmenį vaidina. Šiuo atveju vis dėlto yra tam tikras garbingas vaidmuo, nors vaidintojo ir nebūtų išgyvenamas.

Šokių prasmės aiškinti, kaip malė, linus rovē, daržoves į kubilus krovė, rugius kirto ir t. t. dargi dviem kalbom neva pagražinant "jumoru", visai nereikia. Kaip minėta, čia ne studijinis, mokslinis suėjimas, bet meninė, stilinga, parodomoji šventė. Lietuviškoji visuomenė ir be aiškinimo juos, šokius, pažįsta. O vienam kitam svetimtaučiuviui svarbu galutinė šokio visuma, vaizdas, garsas, bet ne istorija.

Kaip atrodytų dainų šventės, koncertai, vaidinimai ir tt., jei prieš kiekvieną dainą, veiksmą būtų pasakojama charakteristika. Daugiausia pasakoma dainos vardas, autoriaus pavardė. Tai ir čia vietoje tos "nereikiamybės", ilgiau stebėjus, pagrotina šokėjų nuovargį šalinančios muzikos.

Daugelio šokių vardai į svetimą kalbą neišverčiami, — (kaip apskritai neišverčiami tautiniai vardai, pavardės) — Sadutė, Džigūnas, Gyvataras, Šustas, Šeinis, Dzūkų polka... Žmonių vardai — Milda, Gražina, Jūratė, Birutė, Daiva, Arūnas... Kurių šokių vardai nors atlikmeniškai šiaip taip išverčiami, — Kalvelis, Suktinis, Noriu miego, Vėdaras, Rugučiai ir kt. bet jie būdami vardai, irgi neverstini, kaip Pranas neverčiamas į Frenkį, Juozas į Džiovą — ar Joj, Petras į Peterį. Pavardės — Žibūnas neverčiamas į Light, Žibintas į Torch, Keliuotis į Road, Kalnius į Mountain...

Nėra joks vertimas į čionykštę kalbą pav. Kirvaitytė - ienė į Kirvaitis, Lieponytė - ienė į Lieponis, Užugirytė - ienė į Užugiris ir tt., o tik suvyrinamos moterų pavardės, tariant, savo kalbos gramatikos lyčių, formų darymas. Sunku suprasti, kurio nebuvėlio dievaičio šešėliui taip darydamiesi ir kitus darydami, nori nusilenkti? Trumpiau! Jeigu tik iš noro trumpiau, šiandien nebūtų tiek daug lietuvių svetimomis pavardėmis ir galūnėmis, dargi svetimųjų prisegtomis, pažymintiomis giminę. Pav. Lazdauskas - aité - ienė, Radzevičius - čitė - ienė ir tt. Kas norėjo trumpai, jas sutrumpino — ir lietuviškai.

O anokiems tariamiems trumpintojams, logiškai galvojant, beliktų trumpinti atitikmeniškai urmu: Kirvaitis - ytė - ienė į Axe; Pakalniškis - ytė - ienė į Downhill, Hilside, Wally; Lieponis - ytė

- ienė į Linden - tree; Giraitis - ytė - ienė į Wood... Neturincias svetimoje kalboje atitikmenų, šiaip gražiai raidiškai sudėstyti, kad kas nors išeitų. Sakysime Vaičiūnas į Watch, o nuo jo netoli ir Clock...

Kas iš to? Jeigu iš viso, einant programoms, būtų reikalinga pranešėja, tai nėra nė mažiausios priekibės savo tautinėse šventėse programos pasakinėti keliom kalbom.

Kalbos ir kalba

Daug tūkstantinė salė, kokia būna Dainų ir Šokių švenčių, reta ir puiki vieta kalbėtojams. Žiūrovai, laukdami programos vaizdo, muzikos garso, priverčiami pirma išklausti puikias kalbas. Kitas atsineša net pasirašytą paskaitą.

Jeigu neatsižvelgiama į tai, kad čia sueitą ne į "simpozijumą" apie T. šokius, dainas, bet jų pačių pamatyti ir muzikos paklausti, tai atjauskime, supraskime nors išsiriavusius šokėjus... Jeigu kalbų nesunku klausyti, jas girdėti ar negirdėti, sėdint prie staliukų, ar kur nors minkštose kėdėse, ar gryname ore ant pievutės "piknike", pasišnekučiuojant, atsigeriant, užsirūkant, tai čia kalbos tikra papiūtis. Šokėjai, kaip minėta, po ilgų repetičijų apilę, sunkiai apsirengę, ypač moters, priversti stovėti, laukti, kol visi išsišnekės.

Zinau ir iš patyrimo, kad progamos dalyviai tų kalbų, nors jos aukso varpeliais skambėtų, girdėte — negirdi. Jų, šokėjų, dabar didžiausias rūpestis ir dėmesys, kaip artistų išeinančių į sceną, kad, akivaizdoje minių, neužmirštų šokių eigos, nesuklystų, kad gerai pasisektų. Tad laukte laukia, kol kalbėtojas nutils, stebi skaitantį, kiek jis dar turi lapų... Laukimas vargina, alsina, išblaško. Žiūrovai pasiduoda mitinginei nuotakai, atslūgsta šventinis įspūdis, ima šnekučiuotis, vaikštinėti, mojuoti pamatytiems pažįstamiems... Menas tampa nepajėgus grąžinti prarastos nuotakos.

Pabaigoje negadinkime įspūdžio vieni kitiems padėkomis. Ne čia vieta skelbti darbų apyskaitas, išdirbtų valandų skaičių ir kitų nuopelnų... Visi ir be to žinome ir pažįstame garbinguosius mūsų veikėjus.

Galėtų būti mažutė išimtis: pradžioje poros minučių atidarymas, prieš pertrauką ar pabaigoje apdovanojimus gėlėmis ar sukaktuviniams garbės ženklais ar abiem kartu nusipelnusius šioje srityje darbininkus. O visiems bendras aciu!

Kviestiems svečiams: valstybės pareigūnams, pavergtųjų Tautų atstovams — latviams, estams, ukrainiečiams, čekams, laisviesiems kazokams ir tt. griežtai aprišti sveikinimo laiką — ne daugiau kaip minutė. Neskaityti visų sveikinimų ir

kalbų atsiųstų raštu... nė telegramų...

Plačiau pasikalbėsite bankete prie stalo kartu su programos dalyviais ir visais kitais.

Visiems kartu ir poasmeniui padėkos už visokią paramą ir nuveiktus darbus, tebūna skelbiamos spaudoje. Iš čia jų nė su kirviu niekas neiškirs. O krašto valstybės pareigūnams ar netiktų pasiųsti padėką dar ir raštu kiekvienam asmeniškai.

Kalba

Visas tautinio ansamblio dalis vienija, persunkia tautinė kalba.

Skaitėmė ir girdėjome, kad Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso viešoji "oficialioji" kalba dar šiaip bei taip išlaikyta savoji. Tuo išlaikymu išvengta oficialaus krašto kalbos pripažinimo viešuose sulėkimuose vietoje savosios. Jei "oficialiai" čia būtų buvusi, žodžiu ir raštu, vartota gyvenamo krašto kalba, kažin kuri kongreso svarstyklė lėkštė būtų buvusi sunkesnė — laimėjimo ar pralaimėjimo?!

O stovykloje, Dainavoje, kur sulėkė įvairių kraštų jaunimo, nemokančio ir neprivalančio mokėti šio krašto kalbos, vis dėlto daugumas čionykščio mūsų jaunimo bendrąja kalba mėgino pripažinti — ne savąją, visų mokamą, bent privaloma mokėti, bet gyvenamo krašto. Svečiai tuo stebėjosi, nes jie, kur, kame, o savo stovyklose namie tik lietuviškai šneka. Tai čia duodamo kalbos tono neėmė ir negalėjo paimti.

Kiti pasijuto šeiminingų elgesiu, dargi nemandagiu, pažeisti. Rašydami įspūdžius nenuslėpė, jog svetima kalba buvo iš dalies stovykloje skaldomasis kylys.

Bus laimė, jeigu svečiai be to, ką gera čia laimėję, grįžo į savo kraštus neužsikrėtę šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo šios rūšies pavyzdžiu!

Tai buvo Jaunimo Kongrese. Kaip bus su kalba Tautinių Šokių šventėje? Dargi 50-ajai Vasario 16-ajai, savo didžiausiam ieškiniui ypatingai iškelti? Juk čia ne pats šokis taip labai svarbu, svarbiau, kaip jis eina lietuviybės išlaikymo pareigas, taigi ir kalbos. Jeigu šokis tų pareigų jau nebeeina, tai mes liekame šokantieji būdingi emigrantai. Gal kaž kam iš mūsų to ir pakanka! Vis dėlto rinktis iš dviejų — "šokis ar kalba", atrodo, dar per greit. Turėtų būti ir kalba ir šokis... Jeigu rinktis vieną iš dviejų, tai — kalbą. Tauta su savo kalba yra valstybės būtiniausiaji sudedamoji dalis. (Prof. Eretas pakartotinai yra įrodę kalbos reikšmę išcivių gyvenime.). Už tai visi spaudėjai pirmiausia stengiasi tautos kalbą visur pakeisti savąja. Šokti leidžia kiek tik lenka. (Bus daugiau)

MENO NAUJIENOS

Toronto universitete prasidėjo Antano Tamošaičio darbų paroda

Nuo praeitò sekmadienio, rugsėjo 3 d. iki sekmadienio, rugsėjo 24 d. imtinai Toronto universiteto Hart House meno galerijoje vyksta dailininko Antano Tamošaičio meno kūrinių paroda, kurią surengė tos galerijos meninis komitetas. Ši sekmadienį parodoje kalbės svečias meno žinovas ir kritikas Dr. Charles E. Hendry, padarydamas šio Kanadoje pasižymėjusio ir nusipelnusio lietuvių dailininko Antano Tamošaičio darbų visuomenei pristatymą ir apžvalgą.

Parodoje yra išstatyti 36 Tamošaičio darbai, iš jų 25 aliejus, 5 litografija ir 6 akvarelės.

Apie Antaną ir Anastaziją Tamošaičius Naujienų skaitytojais jau turi gerą nuovoką iš ankstyvesnių rašinių. Pažymėti ar pakartoti šia proga verta, kad Tamošaičiai į Kanadą atvyko 1949 metais ir pradžioje apsisusto Montrealyje, kur Tamošaitis buvo pakviestas Montrealeio YMCA meno ir rankdarbių akademijos direktorių, bet jį laimei — neilgai trukęs aptiko Tūkstantyje Salų prie šv. Lauryno upės netoli Kingstono idealią vietą gyventi ir kūrėti, kur persikėlė abudu išvystė daugiasakę kūrybinę veiklą darbais, paskaitomis ir parodomis. Pats Tamošaitis dabar užsiima tik tapyba ir jo orginalios kūrybos aliejum, lito-

grafija — grafika ir akvarele parodos individualiai ir grupėmis iki šiol įvyko kelis kartus Kanadoje ir Jungtinėse Valstybėse, būtent Chicagoje 1962 ir 1963 metais, Philadelphijoje 1964 metais ir Detroite 1966 metais.

Parodos programoje skaitytojus ir lankytojus su Tamošaičiu ir jo kūryba supažindina Joana Vastokaitė (Joan Vastokas) iš Toronto Universiteto, be kitko rašydama:

Tamošaičio vaizduotės versmė nėra gamta, bet fantazijos pasaulis, kurio gilios šaknys glūdi Lietuvos liaudies mene ir folklore. Savo jaunystėje Tamošaitis jau įsigilino į šimtmečių senų spalvingų rankdarbių, dažytų išdirbinių, medinių pakelės kopylių ir kryžių, rankomis išskaptuotų stovylėlių esmę, bet už vis labiausia į namų darbo gilią, prasmingą, žėrinčią kontrastingą varšas... Bestebėdamas liaudies tapytojų ir drožinėtojų darbus, kaip jie kantriai atkurdavo amžių bėgyje sudylusius motyvus formų litanijoje, jaunas Tamošaitis įsisavino jų meno darbo techniką ir patapo specialistas liaudies meno kūrinių žinovas ir kolektojus. Tokiu būdu liaudies menas pasidarė paties Tamošaičio esminė dalis ir kai jis pradėjo tapyti, visa tai ėmė veikti jo vaizduotė... Tuo būdu visi Tamošaičio darbai yra paremti temomis ir vaizdais, pasemtais iš legendų, mitų ir pasakų."

Dail. Janina Marks vėl pasižymėjo

Kurį laiką bent lietuviškoje spaudoje apie jaunąją dailininkę Janiną Mankutę Marks nieko nebesigirdėjo ir jos pasirodymų mėgėjai buvo pamamę, kad kitos pareigos bus priverstos palei ir teptukus bent laikinai padėti į šalį. Bet ne Janina Mankutė Marks! Patiriamo, kad vienoje naujoje baigtoje meno kūrinių galerijoje, Black Hawk, miesto centre Wabash Avenue ir Randolph Street kampe net per du mėnesius — liepos ir rugpjūčio — išbuvo jos darbų paroda, kurioje buvo išstatyta 23 jos darbų.

Be to, šiomis dienomis Dunes Art Foundation buvo vėl surengusi Michiganoje (vasarviečių vietovė tarp Indianos ir Michigano ežero kranto) tos apylinkės gyventojų meno darbų parodą su prizais. Kad paroda buvo griežtai atrinkta, parodo faktas, kad iš 224 pristatytų darbų buvo atrinkta tik 40 ir iš tų dešimts darbų buvo premijuota.

Janina Mankutė Marks už savo darbą laimėjo II premiją. Be

to šioje parodoje ir kita lietuvaivaitė — Mrs. Ambrazaitis gavo garbės paminimą (honorable mention). J. Pr.

SIŪSKITE PINIGUS Į LIETUVĄ GAUDAMI DAUGIAUSIA UŽ JUOS.

nemokėdami siuntimo mokesčių. GERIAUSIA IR VERTINGIAUSIA DOVANA YRA DOLERIU PAŽYMEJIMAI, KURIE JŪSŲ GIMINEMS KETURIS KARTUS VERTINGESNI UŽ RUBLIUS, KĄ JŪSŲ GIMINIS GALI PAVIRTINTI.

Tik už JV dolerių pažymėjimus jūsų giminės galės išgyti viską, ką tik norės: maisto, drabužių ir daug kitų dalykų — amerikoniškų, vakarų Europos ir vietinių — tik per Vnesposyltorgo specialias dolerių krautuves labai žemomis kainomis.

Pilnai garantuota. Jokių mokesčių.

už patarnavimą ar siuntimą nei siuntėjui nei gavėjui, nes viską apmoka Vnesposyltorgas.

UŽSAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prašykite mūsų NEMOKAMO katalogo.

Igaliojtas atstovas AMERICAN EXPRESS CO. ir PODAROGIFTS INC.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

A. KUČYS

PASIKLYDUSIAM LIBERALUI

(Tęsinys)

6.

Trys periodiniai laikraščiai, o jiems vis dažniau pataikiniškai ir publicistai, kurie "moksliškai" įrodinėja, kad savo krašto vadavimo "kvailiojimai" yra būdingi politiniams emigrantams, kurie esą konservatyvūs, suraubėję, atsilikę. Ir, kai 1965 metų rudenį keli jauni vyrai suorganizavo dėl pavergto lietuvių žygį į Jungtines Tautas, dalyką, rodos, nei kiek nemažiau reikšmingų, kaip ir anas į Selmą Alabamoje dėl negrų civilinių teisių, mūsų nustelbimui naujieji liberalai, tokie jau trūs nelaisvam žmogui "visame pasaulyje", neparodė tam jokio entuziazmo. Priešingai, Vinčas Rastenis savo straipsnyje "Ateina nauji vadai?" ("Metmenys" 11 knyga, 196 psl.) dar gerokai iš to žygio organizatorius ironizavo.

Štai, ponas Trumpa, kur yra lietuvių išėjimo tragedija ir dėl ko varpininkų srovės žmonės negali prisidėti prie tu, kurių yra milijonai, ir susilpninti pozicijas tu, kurių yra tik maža saujalė svetimųjų jūroje. Mums nelaisvo lietuvių likimas daugiau rūpi. Jis yra mūsų kraujo brolis.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 9, 1967

V. Trumpa, neradęs varpininkų srovėje "kairiųjų liaudininkų", kurie tiktu jo liberaliniam sąjūdžiui, ir aiškindamas pačių kairumo sąvoką taip, kad net marksistai, uždarę "Darbo" žurnalą, jo nuomone nebuvo kairieji, bet tik konservatoriai, užtikino pas Vinco Kudirkos sekėjus kitų "raganų". Cituoju jo žodžius: "Deja, to negalima pasakyti apie kai kuriuos tariamus varpininkų ideologijos sekėjus, kurie talkina ir bendradarbiauja su kraštutinės dešinės lietuvių emigrantų grupėmis ir su birčininkais bei konservatorių klubais amerikinėje visuomenėje".

Žinodamas Birch Society metodus ir tos draugijos antikomunizmo idėjos suprofanavimą, aš nelaikau, kad birčininko vardo prisegimas darytu kam garbės. Juo labiau, kad mes panašių birčininkų turėjome dar žymiai anksčiau negu įsisteigė Birch Society ir atsirado Amerikoje tikrieji birčininkai. Jie paliko mums liūdną prisiminimą iš pokario metų, gyvenant išvietintųjų stovyklose ir paskui, maldaujant malonės kur nors emigruoti. Ne vienas iš mūsų iki kartumo buvome prisisotinę anų garsiųjų dviejų kelių — Roma ar Mask-

va — viską perrėkiančių šūkių. Taip, kad nei vieno lietuvių birčininko, o jo labiau varpininkų srovės žmogaus, ta prasme, kaip birčininkas yra suprantamas Amerikos politiniame gyvenime, neužstočiau. Bet yra dar ir kiti birčininkai. Tai birčininkai, kuriuos dabar dažnai pamini lietuviškai rašantieji sovietiniai laikraščiai iš Vilniaus ar jų filijalės New Yorke ir Čikagoje. Tokie birčininkai jau turi kitą prasmę, nes bolševikams juk nerūpi įsitikinimų laisvės ar tolerancijos dalykai. Birčininkai bolševikiu prasme yra visi tie Amerikos lietuviai, kurie drįsta rašyti ar kalbėti prieš Lietuvos okupaciją ir siekia tam kraštui, savo tėvų gimtajai žemei, laisvės ir nepriklausomybės. Ta prasme, neklysiu pasakęs, mano oponento pavadinti "tariamais varpininkų ideologijos sekėjais" visi yra birčininkai. Ir, jeigu jie nustotų tokiais buvę, jeigu jie apsirastų, kaip V. Rastenis rašė, su "priverstine revoliucija" ir nematytų okupuotoje Lietuvoje jokio baubo, kaip rašė ir kalbėjo A. Greimas, bet tik "socialistinių režimų", tada V. Trumpa tikrai turėtų teisę vadinti juos tik tariamais varpininkų ideologijos sekėjais. Tuo tarpu jie stengiasi būti ne tariamais, bet tikrais varpininkų srovės žmonėmis.

Užkabinus birčininkų klausimą, turėčiau savo oponentui mažą pastabėlę. Norėčiau žo-

džiuose atvirumo ir drąsos. Juk niekas mūsų čia nepersėkioja — turime spaudos laisvę. Kodėl tad nekalbėti tikrais vardais, pavardėmis, datomis ir vietovardžiais. Savo straipsnyje šių metų Varpe aš įrašiau visą eilę vardų ir pavardžių, kurių pažiūras, nors jų atkartojimas laikam būtų ir nemalonus, palyginau su varpininkų — liaudininkų pasisakymais. Galia, kad V. Trumpa to nepadare savo atsakyme. Jei jis neišdrįso paskelbti pavardžių, kas yra tie varpininkų srovės žmonės, "kurie talkina ir bendradarbiauja su kraštutinės dešinės lietuvių emigrantų grupėmis ir su birčininkais bei konservatorių klubais amerikinėje visuomenėje", tai jo žodžius atsakant man laikau kaip tą, jo paties pavadintą raganų gaudymą. Ir tai yra jau trečias toks raganų gaudymo pavyzdys.

Skaitytojas gali paklausti, kodėl aš taip rūpestingai skaičiuoju tuos "raganų gaudymo" atvejus? Tai ne mano išradimas. Tai yra iš mano oponento spaudos etikos pamokslų, kurių netruko ir jo atsakyme dėl mano straipsnio "Varpe". Pagal jo teoriją, mat, visos emigrantinės visuomenės taip suprimityvėja ir atitrūksta nuo gyvenimo, kad dėl kiekvieno nepasisekimo suverčia kalte raganoms. Tokiems suprimityvėjusiems emigrantams jis vėliau dėsto: "Už savo nuomonę ir įsitikinimus galima kovoti ir

JONAS KAUNAS

KELIONĖ RATAIS

Lėktuvas baiga nužeminti ratus. Archeologė Gimbutienė ratus pradeda sanskrito, graikų, lotynų ir lietuvių istoriją. Vadinasi, ratas yra aukštos garbės vertas daiktas.

Girdėjau kalbos daktarus aiškinant, koks ryšys yra tarp žodžių:

risti, riesti, ratas

ir tarp žodžių:

kelti, kilti kelias.

Tat jie daro kultūros istorijos labui. Kelias (kelionės prasme) taip pat yra garbingas žodis. Žmogaus skridimas oru dar neturi istorijos.

Dabar norėčiau atkreipti gerb. diletantų dėmesį į vieną nesusipratimą: Balčikonio žodyne (Čikaga 1962) *kelis* yra aiškinamas, kaip kūno dalis. Skardžiaus žodyne (Bielefeld 1050, *kelis* yra aiškinamas, kaip kėlimo procesas.

Todėl užpuoliau kalbos daktarą Petriką:

— Kur ta jūsų bendrinė kalba, jeigu jūs dėl paprasčiausių žodžių nesusitariate?

— Tai, mat, — sako Petrikas, — vienas jų yra žemaitis, o kitas aukštaitis.

Po šito kuklaus paaiškinimo prisiminiau vieno diletanto posakį:

Lietuvių kalbos tarmės yra gyvasis kultūros muziejus, ašaromis, prakaitu ir krauju palaistytas tautos istorijos paminklas.

Tad pagarba ratams ir keliui.

Š. m. liepos pabaigoje, gavęs atostogas, nuvažiauju į ligi šiol nematytą pasaulio parodą. Greyhound busu iš Čikagos važiauju tiesiausiu keliu.

Įdomiausias kelio ruožas prasidėjo nuo Detroito. Apylinkės idealiai lygios. Bet kurioje vietoje galima būtų golfą žaisti (kiaulelę mušti). Šitokia ideali lyguma galima matyti Missisipi srityje į rytus nuo St. Louis, Mo. ir Sacramento upės slėnyje, Calif. Ką geologai šneka apie šių lygumų atsiradimą, ligi šiol nesužinojau. Lietuvoje šitokių "idealių" lygumų beveik nėra.

Kolega Pronskus pataria čikagiškiams į Montrealį važiuoti keliu aplink Superior Ezerą. Kelionė dešimteriopa. Jeigu šitaip aš važiuočiau, Kanados meškas tikrai pamatyčiau, bet Montrealis man būtų neįdomus.

Montrealis kalnuotesnis, negu Lietuva. Man teko du kartus važinėti grupėse po miestą. Patyriau štai ką:

Miestas. Yra sąta 23x11 mylių ploto, sudaryta šv. Lauryno bei Riviere des Prairies upių ir šv. Liudviko bei Dviejų Kalnų ežerų.

Saloje 1535 m. atsirado prancūzų sodyba Ville Marie. Tai senamiesčio židiny. Aikštelė, beveik pusę mylios į rytus nuo autobusų stoties, tebesivadina Ville Marie. Vieną mylią į šiaurės vakarus nuo Ville Ma-

rie yra aukščiausia salos vieta, pakilusi 764 pėdas nuo jūros lygio, kuri majestotiškai atrodo (užgesęs vulkanas). Prigijo jai vardas Mont Royal (karališkas kalnas). Šis vardas liko išaugusiam miestui (dabar Montreal).

Bažnyčių mieste daug, net daugiau, negu Romoje. Populiariausia yra Notre Dame bažnyčia. Statyta XIX šimtmečio viduryje. Modernusis gotikas. Sėdimųjų vietų 5000. Vargonai kada ne kada turistams pagrojami. Tai vieni iš geriausių. Paklausti verta. Sakykla

labai puošni. Altoriai taip pat, Gotikas suderintas su renesansu man primena Vilnių. Šitoks kurinys nepakartojamas. Galima būtų jį tik nevykusiai pamėgdžioti. Iejęs lyg apsvaigau. Nesizinojan, ar sapnuoju, ar budžiu. Vidaus įrengimas visas iš medžio. Lloyd'as apdraudė su sąlyga, kad būtų įtaisyti vandens purkštuvai gaisro atvejui. Už didžioje altoriaus yra labai didelė koplyčia, kurioje rensansiško elemento daugiau juntama.

(Nukelta į 8 psl.)

Cosmos Parcels Express Corporation

AFFILIATED WITH PODAROGIFTS, INC.

★

PRIMA LIETUVOJE GYVENANTIEMS GIMINĖMS UŽSAKYMUS BUTŲ, O TAIP PAT, SOVIETŲ GAMYBOS PREKIŲ: — AUTOMOBILIŲ, ŠALDYTUVŲ, TELEVIZIJOS APARATŲ, SKALBIAMŲ MAŠINŲ, PRODUKTŲ IR T. T.

★

INFORMACIJŲ IR NEMOKAMŲ KATALOGŲ GALITE GAUTI VYRIAUSIOJE ĮSTAIGOJE ARBA VISUOSE MŪSŲ SKYRIUOSE.

Cosmos Parcels Express Corporation

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036

Tel. CI 5-7905

be tamahaukų, ar akmeninių kirvių". Keista, iki šiol esame pratę girdėti, kad emigrantinės visuomenės sukūrė pažangiausią, laisviausią kraštą — Jungtines Amerikos Valstybes, tuo tarpu pagal mano oponentą šis kraštas turėtų būti suprimityvėjusių visuomenių konglomeratas. Tai irgi gana įdomi teorija, bet palikime ją ir eikime prie ketvirto "raganų medžioklės" atvejo. Jis yra bene ryškiausias iš visų.

V. Trumpa prisiminė mano "Lietuviškojo liberalizmo" knygos recenziją, atspausdintą 1959 m. "Naujienu" atkarpoje. Prisiminė ir sumanė ją panaudoti kaip, jo paties žodžiais kalbant, tamahauką ar akmeninį kirvį prieš mano nuomonę, kurią išdėčiau straipsnyje "Dvi liberalų grupės". Dabar jis rašo: "...esu nusiskundęs mūsų politinės, socialinės ir aplamai idėjinės minties biednumu, ypač kiek tai liečia liberalus. Tas mano teigimas labai nepatiko A. Kučiui, kuris jau anksčiau, berods Naujienose gana piktai už tai mane išbarė, net patardamas man susipažinti su kun. S. Ylos knyga apie laisvę. Patarimas mažų mažiausiai keistas, nes kun. S. Ylos knygoje nėra nieko daugiau, kaip laisvos minties parodija Lietuvoje".

Kirsta su tamahauku kaip tik-

ro skalpų medžiotojo. Tik, deja, skaudžiai apsiriktą dėl taikinio, nes aš tikrai niekam nesu pataręs pasiskaityti kun. Ylos knygos, kad ten pasimokyty liberalinės minties. Mano oponentas jau, gal net prieš laiką, norėjo įstumti mane į tą "suprimityvėjusių emigrantų visuomenę", kurioje apie liberalizmą mokomasi iš... kunigo parašytos knygos. Tačiau jam nepavyko. Tai yra gera pamoka, kad, jei norima ką nors diskredituoti, reikia pasirūpinti faktais. Istorikas V. Trumpa to nepadare, gi atmintimi, ypač vyresniam žmogui, per daug pasikliauti negalima. Faktas yra tas, kad kun. S. Ylos knygą "Laisvės problema" patariau pasiskaityti liberalams ne dėl turinio, bet dėl joje atspausdinto bibliografinio sąrašo, iš kurio matyti Lietuvoje atspausdinti raštai liberalizmo klausimais. Laimei, kad suradau antos pageltusius "Naujienu" puslapius su mano straipsniu ir dabar turiu ginklą prieš mano oponento tamahauką. Cituoju iš savo straipsnio "Liberalizmas ir lietuviai", dalies, atspausdintos "Naujienu" 1959 m. rugpiūčio 25 d. laidoje: "Šia proga būtų ne pro šalį jauniems liberalams priminti, kad emigracijoje mes turime Stasio Ylos parašytą knygą, vardu "Laisvės problema". Ją pravartu lietuviams inteligentams įsigyti jau vien tik dėl bibliografinio skyriaus, kuris yra auto-

rius taip kruopščiai surinktas". Kaip matote, mano suprimityvėjimas nebuvo jau toks didelis, kaip V. Trumpos noras pačiupti savo oponentą ir nulupti jam skalpą.

Kaip ten bebūtų, bet aš vis daugiau nusivyliau tais, kurie pamokslauja apie spaudos etiką. Kartais ir pagalvoju: gal dr. V. Kavolis tam tikrais atvejais yra ir teisus, klausdamas: "Kurio vyresnės kartos lietuvių moraliniais impulsais mes dar galime pasitikėti?"

7

Gražiai, kaip iš gero liberalizmo vadovėlio išvardinęs visas liberalo dorybes, kaip antai, kritišką požiūrį į gyvenimą, ieškojimą tiesos, objektyvų įvykių vertinimą ir t. t., V. Trumpa tuoj po to prisimena mano straipsnį *Varpe* ir pats, deja, jau prašneka kaip iš mečetės bokšto: "Reikia laikyti gryną nesusipratimu, kai A. Kučys ima mokyti Vytautą Kavolį literatūros ir tarp laisvės minties pionierių lietuvių literatūroje randa ir Juliją Janonį, kuris dar nesusėjęs pasidaryti rašytojas, bet kuris pasidarė bolševikinio komunizmo seklbėjas Lietuvoje. Šiuo atveju, A. Kučys padarė tą pačią klaidą, kaip patardamas man mokytis apie liberalinės minties turtingumą iš kun. St. Ylos knygas."

Kaip nepadariau klaidos dėl kun. Ylos knygos (skaitytojui

jau tai įrodžiau), taip nesijaučiu suklydęs ir dėl Juliaus Janonio. Ir koks čia nesusipratimas, ir dargi grynas, kad kritiškai pažvelgiau į dr. V. Kavolio lietuvių literatūros aiškinimą. Aš aukštai vertinu daktaro intelektą, bet nelaukau jo tokiu jau nepajudinamu autoritetu lietuvių literatūroje, kad neišdrįsciau net savo nuomonės pareikšti.

Dėl Juliaus Janonio, to bežemių valstiečių ir darbininkų sunkios buities ir vargo poeto, "bolševikiškumo" gerą atsakymą šio "Naujienu" kultūrinio priedo puslapiuose jau davė, perskaitęs V. Trumpos straipsnį, Jurgis Jašinskas. Nuo savęs ne daug ką galėčiau pridėti.

Tik gal nebus jau toks didelis nesusipratimas, jei priminsiu savo oponentui, kad Julijus Janonis tikrai negalėjo skelbti Lietuvoje bolševikinio komunizmo, nes tas jaunas gimnazistas apleido kaip karo pabėgėlis Lietuvą 1915 metais, būtent, tada, kada dar nebuvo nei agitpropo, nei politvadovų, nes nebuvo ir pačios VKP (b). Nebuvo dar tų visų dalykų ir tada, kai tas 21 metų poetas ir kovotojas už laisvę bei duoną, džiovos nepagydomai pakirstas, krito tolimoje Rusijoje po traukiniu. Taip sako istorijos faktai.

Diskusijose visuomet šis tas naudingą gaunasi. Ne be naudos buvo ideologiniais klausimais

KELIONĖ RATAIS

(Atkelta iš 7 psl.)

Bankų taip pat nepaprastai daug. Bankas tai pinigai. Pinigas tai ūkis. Kad Montrealis labai daug šiaurės Amerikos ūkyje sveria, abejoti netenka. Vieną vėlų vakarą vadovai mus, lyg velniai dievaičius, užkėlė ant pačios viršūnės aukščiausiojo banko (Canadian Imperial Bank of Commerce). Pavaikščiujome tam skirtingose aikštelėse, pamatėme naktinius miesto peizažus. Iš netolimo dangoraižio blykčioja projektoriai. Bankas pastatytas 1961 m. Yra 45 aukštai. Suvargota plieno 17,000 tonų, betono 40000 kub. jardų, metalinių plokščių grindims 463,000 kv. pėdų, o stiklo 120,000 kv. pėdų. Yra ir kitos informacijos apie uolines plokštes, vienas vamzdžius ir kitus fabrikatus, kurie matuojami poetiškais akrais ir myliomis. Mums čia bus įdomiau patirti, kad bankas turi 1350 skyrių Kanadoje, taip pat agentūras JAV-se, Europoje ir daugelyje pasaulio vietų. Bankas korespondencijos ryšius laiko su visais didžiaisiais pasaulio miestais. Tai populiariausias Kanados bankas.

Yra miestų be istorijos. Jų rodytojai įkyriai turistams rodo neįdomias vietas ir pasakoja apie neįdomią praeitį.

Montrealis palyginamai ne naujas. Tačiau jo rodytojai visai nedaug apie miesto praeitį pasakoja. Nedaug istorijos iš jų galima išgirsti. Kas akys

las, tas miesto istoriją jaučia kiekviename žingsnyje.

Vadovai mums parodė vaško muziejų, pagal Londono pavyzdį. Temos religinės ir politinės. Beline persveria. Istorija išparceliuota.

Netyčia kitoje miesto vietoje užtikau kitą vaško muziejų. Vidun užėiti buvo per vėlu. Parėjęs nakvynės vieton, klausiu mažo berniuko, kuo skiriasi vienas vaško muzėjus nuo kitų. Jis pasakė, kad pirmajame yra aktorės Brigitte Bardot figūra (strėnos padoriai uždengtos).

— Mulkis buvai, mulkis esi, mulkis būsi, — pamaniau sau.

Yra gražių ir įdomių reginių, nes miestas kalnuotas. Yra kas rupinasi miesto grožiu.

Gatvių planas prastas, nes pirmieji gyventojai nepramattė, kokios susisiekimo problemos iškils ateityje. Parduodamieji planai sunku skaityti. Paklydau Montrealyje du kartus. Pirmą kartą paklydęs, prieinu dvi moteris. Klausiu, kaip nueiti ligi labai aukšto namo. Juodvi sako:

— Nous ne parlons pas Anglais.

Bandau šnekėti lauzytai prancūziškai:

— Maison très très haute. Jusqu'à le ciel (ligi dangaus)

Mano šneka turėjo skambėti labai juokingai. Juodvi bandė man aiškinti, bet į paiką klausimą atsakyti neįmanoma.

Viena valgyklos padavėja taip pat pasakė:

— Je ne parle pas Anglais.

Pabandžiau jai šnekėti prancūziškai. Ji tuojau pamatė, kad jai angliškai geriau sekasi, negu man prancūziškai. Tačiau ėmė ji šnekėti angliškai.

Švietimas Montrealyje katalikiškas — prancūziškas. Teko matyti prancūziškus vaikų darželius ir katalikiškas kolegijas. Kitokio auklėjimo tenai man neteko matyti.

Kelis žingsnius į rytus nuo busų stoties yra puiki aikštė —

Pdace du Canada. Murry kompanijos busai iš ten ima turistus pavezioti po miestą. Trumpieji maršrutai kainuoja \$3.00. Ilgieji brangesni. Yra busų vežiojančių po restoranus ir naktinius klubus. Šie kainuoja nemažiau, kaip \$15.00.

Š. m. liepos 26 — 30 įvyko georgistų klubo (Henry George School of Social Sciences) konferencija Montrealyje, apie kurią šiek tiek parašysiu kitą kartą.

(Bus daugiau)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokesčiai \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10007

mais besidomintiems skaitytojams ir V. Trumpos straipsnis — atsakymas man ir dr. J. Pajaujui. Iš jo sužinojome kai ką naujo, daugiau patyrėme kur skyriamės, ir kur sutampame. Bet nesu ir be tam tikro nusivylimo. Svarbiausiai, atsakyme pasigedau atvirumo ir nuoširdumo. Pasigedau argumentų ir didesnio atidumo faktams.

Kai Varpe parašiau, kad liberalinės minties atžvilgiu, nors ir sunkiose sąlygose, nebuvome Lietuvoje jau tokie skurdūs, kaip dejuoja naujieji liberalai, ir savo tvirtinimui paremti nurodžiau visą eilę pavyzdžių, tai mano oponentas, tik tiek teatšovė: "Deja, tai, ką rašiau tada (1959 m.) yra tiesa ir šiandien. Nieko čia A. Kučiui nepadės nei gilesnis susipažinimas su Lietuvos Demokratų partijos (ne liberalų) programa, nei su Didžiuoju Vilniaus seimu, nei su principiniais Valstiečių liaudininkų sąjungos pasisakymais".

Bet ar toks atsakymas ką atsakė? Ar tokie "argumentai" gali ką įtikinti? Ne, greičiau tai yra Korano kalba, kurios liberalai nenaudoja.

Panašiai įvyko ir atsakant dėl naujų liberalų pažiūrų Lietuvos nepriklausomybės klausime. V. Trumpa net ir nebandė įrodinėti, kad Varpo

straipsnyje parašytos citatos iš naujų liberalų kalbų bei straipsnių apie okupuotos Lietuvos gyventojų apsitratimą su "priverstine revoliucija", apie mintį suspenduoti nepriklausomybės reikalavimą ar apie "socialistinį režimą" Lietuvoje, nepramattant galimybės atstatyti "kapitalistinę ar buržuazinę" tvarką yra netikros, ar jas reikia suprasti tik kaip alegorijas ir kad taip kalbėjusieji ar rašiusieji žmonės, kaip liberalai, jokio kompromiso, — lygiai kaip ir dėl diskriminuojamo negro Amerikoje ar nelaisvo žmogaus visame pasaulyje, — dėl individo laisvės ir tautinės nepriklausomybės okupuotoje Lietuvoje nedaro. Ar, pagaliau, bent tai, kad anų žodžių, kuriuos Varpe pacitavau, autoriai neatstovauja vyraujančios naujų liberalų pažiūros.

Savo straipsnyje Varpe visai nemaniau ką nors diskredituoti dėl jo idėjų, nes esu pažiūros, kad idėjos iš viso negali nieko diskredituoti. Esame emigrantai, gyvename laisvuose kraštuose, laisvai galime galvoti ir apie Lietuvos padėtį bei tautos ateitį. Žmoniškų santykių plotmėje, nors tai būtų ir labai skaudu, nereikėtų laikyti tuos, kurie kitaip galvoja dėl Lietuvos nepriklausomybės, kokiais nors piktadariais. Mums tik vieno reikėtų: atvirumo. Atvirumo nesibijoti savo veido, atvirumo

vadinti daiktus jų tikrais vardais. To norėjau ir iš savo oponento, ypač kai mudvieju tema yra grynai teoretinio pobūdžio — apie lietuviškąjį liberalizmą.

Neišblaškė V. Trumpa abejonių ir dėl neliberališko nepriklausomos Lietuvos praeities vertinimo. Vyresnio amžiaus naujieji liberalai, tokiais tapę tik UNRRA laikais, be išimties kritikuoja demokratinį Lietuvos laikotarpį ir pateisina 1926 metų perversmą. Ir, jeigu pasigirdo teigimas, kad net ir "autoritetinio" režimo ministras pirmininkas buvo visapusiškas liberalas, tai tas žodis, jog ir jaunesnieji jų draugai yra užliūliuoti tos pačios lopšinės.

Mano oponentas į tai atsakė, kad naujieji liberalai neturi jokio reikalo "gyventi kažkokios praeities atstatymo miradžais, nes praeitis niekad negrįžta". Esą, toliau jis aiškina, varpininkai — liaudininkai per daug įsikabinę į "senus gerus laikus", ypač prieš 1926 metų perversmą.

Nėra jau jokia išmintis pasakyti, kad į kiekvienos tautos dabartį yra įtausta ir praeitis, o ateities gyvenime neišvengiamai drieksis ir dabarties gijos. Vengti praeities klaidų ir pasimokyti iš gerų pavyzdžių yra kelias į progresą. Ir ano demokratinio nepriklausomos Lietuvos periodo tikrai nėra ko gėdytis. Juo ga-

li didžiuotis ne tik varpininkai — liaudininkai, bet ir visa tauta. Tai buvo tautos prisikėlimas gyventi laisvą ir teisingą gyvenimą, tai buvo entuziazmas ir tikėjimas į ateitį, tai buvo heroizmas kovos frontuose ir jaunatviška drąsa reformoms. Ir varpininkų srovės žmonės matė toje praeityje savo kovos, darbų ir pastangų dalį. Mato, kad joje buvo ir klaidų, kaip ir visų mirtingųjų darbuose, bet niekad nebuvo suklupta dėl laisvo žmogaus ir piliečio idealo, niekad neišduotos gyventojų teisės į socialinį teisingumą ir niekad nesusvyruota dėl tautos suverenumo.

Ar gali visu tuo pasididžiuoti naujieji liberalai? Jie nemėgsta kalbėti apie Lietuvos praeitį ne dėl to, kad jų liberalizmas to neleis, bet greičiau dėl to, kalbant, žinoma, apie vyresniuosius jų ideologus, kad jų rolė toje praeityje buvo toli gražu ne liberalinių jėgų pusėje.

Ir be reikalo V. Trumpa mus gąsdina, kad praeitis niekad negrįžta. Mes tai gerai žinome. Bet mes tebetikime, kad ir vėl ateis toks metas, kada lietuvių tauta stos iš naujo kurti savo laisvą ir nepriklausomą gyvenimą. Tik mes netikime, kad pasikartotų klaidos, kurias naujų liberalų ideologai taip rūpestingai stengiasi užslėpti.

(Pabaiga)